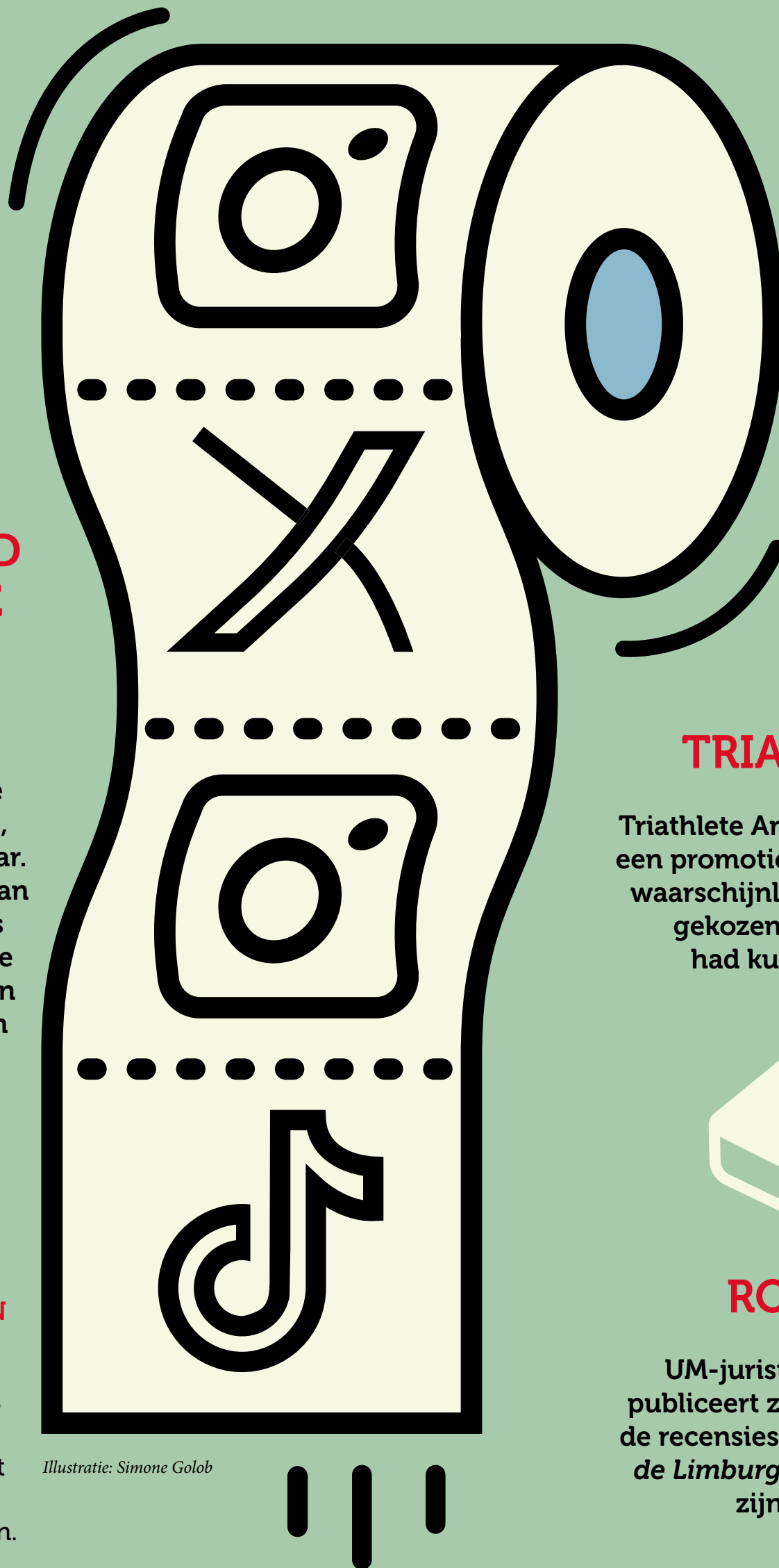

observant

ONAFHANKELIJK WEEKBLAD UNIVERSITEIT MAASTRICHT – JAARGANG 44 / 12 OKTOBER 2023

Nr6

MENTALE GEZONDHEID EN SOCIALE MEDIA

Philippe Verduyn,
universitair
hoofddocent aan de
psychologiefaculteit,
doet er onderzoek naar.
Moeten we afkicken van
alle berichten, foto's
en filmpjes op sociale
media die zich als een
eindeloze wc-rol aan
ons presenteren?
P. 6-7

VOLGENDE WEEK VERSCHIJNT ER GEEN PAPIEREN KRANT;

de Observant-redactie
is een week dicht.
De volgende editie ligt
op donderdag
26 oktober in de bakken.

Illustratie: Simone Golob

MENSA- PRIJZEN

De Maastrichtse
mensa's horen bij
de goedkoopste
van Nederland.
P. 3

TRIATHLON

Triathlete Anna Witteveen wil
een promotietraject in; ze had
waarschijnlijk voor de sport
gekozen als ze er van
had kunnen leven.
P. 4

ROMAN

UM-jurist Frank Nellen
publiceert zijn tweede boek;
de recensies in *de Volkskrant*,
de Limburger én *Observant*
zijn lovend.
P. 8

Riki Janssen

redactioneel

Een deuk in het Eindhovense imago

Vorige week wist ik al waarover ik zou schrijven in dit redactioneel: het op zwart gaan van de site van ons Eindhovense zusterblad *Cursor*. Dit deed de redactie uit protest tegen het college van bestuur van de Technische Universiteit dat de publicatie van een onwettig artikel wilde tegenhouden en in een moeite door de hoofdredacteur - er was nog niets gepubliceerd - op non actief stelde. Persvrijheid in eigen huis is voor de Eindhovense bestuurders al jaren niet echt een groot goed.

Maar dan wordt het weekend, breekt er een oorlog tussen Israël en Hamas uit, met alle verschrikkingen vandien, en blijkt Afghanistan getroffen door een van de dodelijkste aardbevingen van de afgelopen twintig jaar. Opeens lijken onze zorgen wel heel futiel. Een gevoel dat me vaker overvalt nu de wereld ook voor ons in Europa een minder veilige haven lijkt. Maar goed, het leven hier in Maastricht gaat ondanks de ellende elders in de wereld ook gewoon door. En dus toch maar even over *Cursor* en de onafhankelijkheid van universiteitsmedia. De redactie van *Observant* kan al weer jaren, na

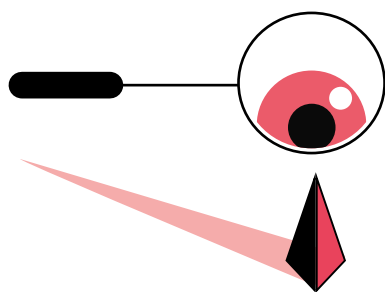
een langdurig intermezzo onder collegevoorzitter Jo Ritzen, ongestoord haar werk doen. Ons stichtingsbestuur (dat staat juridisch tussen de redactie en het college van bestuur in waardoor direct ingrijpen in het redactionele beleid, laat staan het ontslaan van een redactielid door het CvB onmogelijk is) krijgt al tijden geen brieven (of telefoontjes) van de Berg meer waarin de stichting en daarmee de redactie op het matje werd geroepen. De klacht was in die tijden bijna altijd dezelfde: de onafhankelijke nieuwsgaring zou de universiteit schade berokkenen.

In het redactiestatuut - goede statuten zijn van levensbelang in zware tijden - van *Cursor* is een zinsnede opgenomen die vertelt dat de redactie de belangen van de universiteit niet mag schaden. Dat is de dood in de pot. Want wat zijn die belangen? Daar willen de meningen nogal eens over verschillen. En wie bepaalt wat schadelijk is? Het CvB? Studenten en staf? De redactie van *Cursor*? De universiteitsraad? En wat is schadelijk eigenlijk? Dat de feiten zoveel mogelijk op tafel komen? Of dat in een heikele kwestie hoor- en wederhoor

wordt gepleegd zodat de lezer (een academisch publiek) zelf een oordeel kan vormen. Dat iedereen ziet dat de TU/e een normale universiteit is waar veel goed gaat maar ook soms wat fout. Dat er kritische artikelen worden gepubliceerd, geen pr-verhalen die een belediging voor de intelligentie van de lezer zijn.

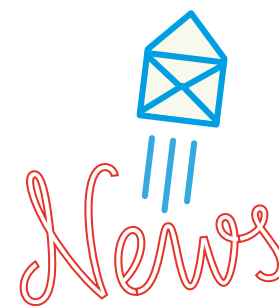
Inmiddels heeft de actie van het Eindhovense college het imago van de TU/e, dat men met man en macht wilde beschermen, geen goed gedaan. Her en der scherpe commentaren in de media, meerdere pagina's in *de Volkskrant*, veel verontwaardiging en gehoon op X (Twitter). Hopelijk komen de bestuurders tot inkeer - misschien een keer met de collega's in Maastricht of bijvoorbeeld Groningen gaan praten? - en kan de redactie van *Cursor* met goede statuten, een hoofdredacteur en een echte onafhankelijke redactieraad (die oude was samengesteld door het CvB!) weer aan het werk.

Wekelijks schrijft de hoofdredacteur van Observant over de belevenissen op de redactie.

splinters

Een grappig voorval, een opvallend nieuwtje, iets interessants wat elders in het land gebeurde: het staat in deze rubriek. Met bijdragen van: Wendy Degens, Lotte van de Loo, HOP

Gelijke monniken, gelijke kappen

Bij promoties aan de Universiteit Utrecht (UU) is het lastiger geworden om professoren te herkennen. Ieder lid van de promotiecommissie mag vanaf nu namelijk een toga dragen. Deze *dresscode* was voorheen voorbehouden aan hoogleraren. Volgens de UU past het besluit bij het 'Erkennen en Waarderen'-beleid, waarin gelijkwaardigheid tussen medewerkers hoog in het vaandel staat. "We willen hiermee duidelijk maken dat we aan elke vraag die aan de promovendus gesteld wordt evenveel gewicht toekennen", aldus rector Henk Kummeling tegenover zusterblad *DUB*. Voor niet-hoogleraren stelt de universiteit leentoga's beschikbaar. Overigens vooralsnog alleen voor promoties: bij andere academische plechtigheden behouden hoogleraren het toga-monopolie.

Hiermee is de UU 'trendsetter' binnen de academische mode. Volgt de Universiteit Maastricht het voorbeeld? Nee, voorlopig niet, laat rector Pamela Habibović desgevraagd weten. "Het komt regelmatig voor dat experts uit de commissie niet verbonden zijn aan een universiteit en voor hen zou het dragen van een toga onlogisch zijn." Maar, voegt ze toe, "het college van decanen houdt de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en bespreekt regelmatig de implicaties voor de UM".

Lekschade

E-mailadressen, bsn-nummers, notities over politieke voorkeuren: het is een greep uit de gegevens van 530 duizend mensen die een hacker in 2021 buitmaakte bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). De hogeschool weigerde losgeld te betalen, waarna de data online werden gezet. Voor een oud-student reden om de HAN aansprakelijk te stellen voor geleden schade: dat zijn medische gegevens op straat liggen zou aan hem vreten en maken dat hij nu minder snel gegevens met hulpverleners deelt. Zijn vertrouwen is geschaad, want de hogeschool verzekerde hem dat zijn gegevens in veilige handen waren. De HAN ging niet in op de claim.

De kantonrechter oordeelde vorige week echter dat de oud-student een vergoeding van 300 euro moet krijgen. Dat is minder dan de door hem geëiste duizend euro, omdat de gevolgen binnen de perken zijn gebleven; het lekken van zijn medische dossier heeft schade opgeleverd, maar het lekken van zijn "algemene persoonsgegevens" vooralsnog niet.

Overigens kwamen bij het lek de medische gegevens van 2.087 studenten met een functiebeperking op straat te liggen. Als zij ook een schadevergoeding krijgen, gaat dat de hogeschool ruim zes ton kosten.

Doe ouderwets, lees je mail

Moeten de Law Student Messages voor rechtenstudenten worden opgesmukt? Of is een switch naar Instagram een beter plan? Of moeten studenten niet piepen en gewoon hun e-mail lezen? In de vergadering van de faculteitsraad van rechten ging het vorige week over studentencommunicatie. Het probleem: de nieuwsbrief, Law Student Messages (LSM), wordt al een hele tijd slecht gelezen. Dus wat te doen hieraan? De berichten zijn namelijk wel belangrijk, klinkt het.

Sjoerd Claessens, vice-decaan onderwijs: "Je moet als student ook leren om informatie te verzamelen, zonder emoties bij de bron", doelend op de e-mails die in de ogen van studenten ouderwets zouden zijn. Zij communiceren vooral via Whatsapp. Volgens Otto Heijboer, studentadviseur van het bestuur, wordt er op 'de Berg' nagedacht over een nieuw "communicatieplatform" voor studenten. Het fijne weet hij er niet van, maar waarschijnlijk "een soort Umployee". Mark Kawakami, raadslid namens het wetenschappelijk personeel, vindt er geen doekjes om: "De LSM is weliswaar een ouderwets medium, maar het is beter dan een studenten-Umployee." Als ze de LSM niet lezen en informatie missen, is het jammer voor ze, concludeert hij.

En Instagram dan? Dat is populair onder studenten, is dat geen alternatief, oppert studentraadslid Nandika Singh. Claessens: "Denk er aan dat we bepaalde waarden hebben als universiteit. Willen we onze interne informatie op Instagram gaan posten? Laten we ons niet blind 'overgeven' aan *big tech*-bedrijven die achter sociale media zitten." De discussie krijgt nog een vervolg. Voorlopig blijft de boodschap: doe ouderwets, open je e-mailbox.

Nederlands als voertaal aan universiteiten

Het Nederlands moet binnen drie of vier jaar de voertaal aan de universiteiten worden, zei Pieter Omtzigt afgelopen week in praatprogramma Op1. "Dan komen er minder buitenlandse studenten naar Nederland."

Sommige opleidingen hebben nu bijna alleen buitenlandse studenten, aldus Omtzigt, die met zijn partij Nieuw Sociaal Contract aan de verkiezingen meedoet. "Er zijn zelfs universiteiten die meer buitenlandse studenten hebben dan Nederlandse studenten. Denk aan Maastricht." Universiteiten mogen van hem wel "gewoon af en toe" in het Engels blijven lesgeven. "Het is geen verboden taal. Maar de standaardtaal waarin lesgegeven wordt, is je eigen landstaal." Omtzigt is ook kritisch over de studiefinanciering voor buitenlandse studenten, nu de basisbeurs weer is ingevoerd. "Die betalen we ook aan alle EU-studenten", stelde hij. Dat klopt overigens niet helemaal, want er zijn voorwaarden aan verbonden. Studenten uit EU-landen krijgen die beurs alleen als ze al jarenlang in Nederland wonen of hier een bijbaan van enige omvang hebben.

Ook de arbeidsmigratie wil hij inperken. Hij vindt het onrechtvaardig dat een buitenlandse werknemer minder belasting betaalt dan zijn Nederlandse collega die een bureau verderop zit. Hoogopgeleide werknemers uit het buitenland krijgen vijf jaar lang maximaal 30 procent van hun inkomen belastingvrij. Dat moet het aantrekkelijk maken om naar Nederland te komen. Het zou onder meer problemen op de woningmarkt veroorzaken, meent Omtzigt, omdat deze expats hogere huren kunnen betalen.

HOP

Studenten teruggeroepen uit Israël

Voor zover bekend is er op dit moment één Maastrichtse student aanwezig in Israël. Er is contact met deze student, mede met het oog op een zo spoedig mogelijk vertrek, laat de woordvoerder weten. Ook zijn er mails verstuurd naar een deel van de universitaire gemeenschap in Maastricht met de vraag of men hulp nodig heeft.

Ook andere universiteiten en hogescholen roepen hun studenten terug, nu het land wederom in oorlog is. Er zijn al honderden doden gevallen, onder wie ook buitenlandse studenten. Een deel van de universiteiten en hogescholen heeft studenten in Israël, al gaat het niet om grote aantallen. Zo heeft de Universiteit Leiden vijf studenten in Israël. "Zij maken het goed", laat de universiteit weten. "Zij worden begeleid en geholpen, bijvoorbeeld met de terugreis naar Nederland." De Universiteit Utrecht spreekt van een paar studenten, Wageningen van enkelen. Maastricht van één.

Twintig studenten en drie docenten van de Christelijke Hogeschool Ede zitten vast in een Arabische wijk van Jeruzalem, meldt het *Nederlands Dagblad*. Ook in die stad slaan raketten in. "We worden beschermd door metersdikke kloostermuren", zegt een van de docenten. Al zijn ze uiteraard bezorgd. Het ministerie van Buitenlandse Zaken waarschuwt: "Ga niet naar de grensstreek bij Gaza, Syrië, Libanon en Egypte. Wat uw situatie ook is: ga er niet naartoe." Daar geldt code rood. Voor de rest van Israël geldt code oranje: reis alleen als het noodzakelijk is.

HOP

Maastrichtse mensa één van de goedkoopste van Nederland

De mensa in Randwyck Foto: Joey Roberts

De Maastrichtse mensa's, zo blijkt uit onderzoek naar prijzen in Nederlandse universiteitskantines, horen bij de goedkoopste. Ook in vergelijking met de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) en Universiteit Utrecht (UU), die dezelfde cateraar hebben, is de Maastrichtse mensa in de meeste gevallen het voordeligst.

Een stevige prijsstijging bij de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) was voor het Groningse universiteitsblad *Ukrant* aanleiding om prijzen van 'bekende' producten tussen verschillende universitaire mensa's te vergelijken. Desgevraagd heeft *Observant* prijzen van onder andere soep, melk, belegde broodjes en fruit bij de UM in kaart gebracht. Vergeleken met andere instellingen blijken de gebruikers hier goed af: ze betalen veelal de laagste prijzen. Dit kwam als een aangename verrassing voor UM-cateraar Eurest, zegt vestigingsmanager René Kersten: "We worden altijd duur gevonden."

Winst maken ze momenteel echter niet: "Door de inflatie zijn de kosten van de ingrediënten gestegen, maar we berekenen dat niet allemaal door in de verkoopprijzen; studenten zijn daar heel kritisch op, zo blijkt al jaren uit enquêtes. Ons voordeel is dat we een internationaal concern zijn dat aan allerlei grote instellingen levert, zoals gevangenissen en bedrijven, en dat betekent dat we grootschalig in kunnen kopen. We houden er alleen niet veel aan over." Daarnaast probeert Eurest kosten te

reduceren door het aantal leveranciers alsook het aanbod terug te dringen; in plaats van drie soorten sla maar één, bijvoorbeeld. Kersten: "Dit helpt niet alleen voor de portemonnee, maar is ook nog duurzaam omdat we minder afval produceren."

Hoe verklaart Kersten dat een soepje aan de VU €1,30 kost, in Utrecht €1,50 en aan de UM €0,85, terwijl het dezelfde cateraar betreft? "Dat is afhankelijk van het soort contract dat je hebt met je opdrachtgever. Bij de UM moeten wij een bepaald percentage van de omzet aan de universiteit afdragen. Wellicht is dit bij de VU anders geregeld." Een tweede mogelijke verklaring is het tijdstip waarop de jaarlijkse prijsstijging vanwege de inflatie wordt doorberekend, de zogeheten indexering. "De UM voert deze pas in januari door, maar misschien gebeurt dit bij andere universiteiten al aan het begin van het academisch jaar." Een prijsvergelijking op dit moment zou dan een vertekend beeld geven, suggereert Kersten.

Lotte van de Loo

Ga voor het laatste nieuws naar:
observantonline.nl

Voorbij 'krimp' en 'groei'

“

Volgens het NIDI (Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut) zal de Nederlandse bevolking vanaf 2038 afnemen. "Krimp" wordt dan de regel, een paar uitzonderingen daargelaten, die als "eilanden van groei" liggen in een "zee van krimp", en slechts groeien "ten koste van" de hen omringende gebieden (Bevolkingsvraagstukken in Nederland anno 2009). Ik heb mijn twijfels bij deze voorspelling. Het valt op dat het NIDI klimaatverandering niet meeneemt in zijn prognoses. Denk bij de groei-enclaves aan oververhitte stedelijke gebieden, waar het veel warmer zal zijn dan in gebieden met groen. Dat zal stadsbewoners verleiden tot een verkoelende duik in de zee van krimp, waardoor de scheidslijn tussen krimp- en groeiregio's fluide zal worden. De NRC schetste al een eerste beeld van klimaatpioniers die Amsterdam inruilden voor een kleinere woonplaats in het oosten des lands (NRC 28 augustus 2023). Menigeen zal dit voorbarig vinden, maar je kan het ook zien als een zeldzame lange-termijn-visie waar kortzichtigheid beeldbepalend is.

Een tweede reden tot twijfel is de haast vanzelfsprekende associatie van 'groei' met positieve, en 'krimp' met negatieve bijbetekenissen. 'Krimp' roept al snel schrikbeelden, zo niet regelrechte paniek op. Is er een tekort aan werknemers in de zorg? Snel Filipijnse verpleegkundigen invliegen om de vergrijzing het hoofd te bieden! Een aanpak die hooguit zal werken voor één generatie. Vervolgens herhaalt het probleem zich met de volgende generatie zorgbehoevenden, maar dan op grotere schaal. En zo gaan we op naar de 20, of misschien zelfs 22 miljoen inwoners. Bevolkingsgroei, dat is files, woningnood, milieuvervuiling, en de teloorgang van de laatste restanten van het Nederlands landschap. Vanuit ecologisch perspectief is afname van de bevolking daarentegen een goede zaak in het dichtst bevolkte land van Europa. De ruimte die zo vrijkomt kan onder andere benut worden voor voedselproductie. Korte voedselketens zullen aan waarde winnen in de nabije toekomst, want het grootschalig importeren en exporteren van voedsel over grenzen en tussen werelddelen is niet lang meer vol te houden bij de toenemende schaarste en stijgende prijzen van fossiele brandstoffen. Geen paniek! Er is leven na de 'groei', zelfs meer dan met.

”

Lies Wesseling,
hoogleraar culturele herinnering,
gender en diversiteit

serie studenten over hun toekomstplannen

“De nationale top is me gelukt, maar internationaal ga ik het niet meer halen”

Foto: Ellen Oosterhof

Een paar stappen de gang in en dan rechts: een kleine ruimte met drie wielrenfietsen, waarvan twee aan de muur. Aan de verwarmingsbuis hangen over de volle breedte allerlei medailles, te veel om te tellen. “Sommige zijn nog van het wedstrijdzwemmen. De rest van triathlons.” Want dat is wat Anna Witteveen doet: triathlon. Aan de andere muur hangen er beduidend minder. “Die zijn van mijn vriend, hij doet het nog niet zo lang”, lacht ze.

Witteveens dagen zijn druk. Door-deweeks traint ze elke ochtend en avond, in totaal 20 uur per week. Zwemmen, fietsen, hardlopen, of in de sportschool, alleen of met haar personal coach in een groep. Daarnaast loopt ze stage, de eindfase binnen haar masterstudie biomedische wetenschappen. Een vergoeding krijgt ze daar niet voor, en dus werkt ze iedere zondag bij de supermarkt. “En dan zijn er nog de wedstrijden in het weekend. Daarom heb ik op maandag en vrijdag vrij van stage. Als ik dan naar het buitenland moet reizen, zoals naar Frankrijk afgelopen weekend, ga ik vaak al eerder weg om nog wat uit te rusten vóór de wedstrijd en heb ik bij terugkomst tijd om mijn koffer uit te pakken en wasjes te draaien.”

Wedstrijdzwemmen

Van kleins af aan deed ze al aan wedstrijd-zwemmen. Ze groeide er als het ware in, haar oudere zus en twee broers deden het ook al. Maar hele dagen in het zwembad zag ze na een tijdje niet meer zitten. Via haar oudere zus kwam ze in 2015 in contact met de combinatieduursport triathlon. Zwemmen, fietsen en rennen, al snel op hoog niveau. Samen met haar eeneiige tweelingzus Tessa. Kort en explosief, dat is Witteveens specialiteit. Ze doet dan ook 1/8 deel van een triathlon: 750

meter zwemmen, 20 kilometer fietsen en 5 kilometer rennen. Welke van de drie is haar favoriet? “Vroeger vond ik zwemmen het leukste, maar dit seizoen is dat lopen. En daarmee kun je vaak ook nog het verschil maken in een wedstrijd; bij fietsen blijf je meestal met een clubje bij elkaar.”

Maastricht

In 2017 overleed haar stiefvader; hun huis viel aan diens kinderen uit een eerder huwelijk en werd verkocht. De zussen hadden net hun

middelbare school afgerond en oriënteerden zich op een vervolgopleiding: Tessa wilde verloskunde doen, Anna iets met biologie. Het menselijk lichaam fascineert haar enorm. “Ik heb eerst nog gekeken naar de studie biofarmaceutische wetenschappen in Leiden, maar toen mijn zus en ik een ‘personal coach’ voor triathlon in Maastricht vonden en ik daar ook nog biomedische wetenschappen kon studeren, was de keuze snel gemaakt.” Hun moeder kocht een huis, waar de drie dames met één andere student gingen wonen.

De knop om

Onderzoek doen bevalt haar wel. De vrijheid hebben om je nieuwsgierigheid de vrije loop te laten. Daarom wil Witteveen na haar master gaan promoveren. Het liefst in de immunologie, ook het terrein van haar stage. Maar dit combineren met haar strakke trainingsschema wordt wel lastig. “Ik ben nu op het punt gekomen in de triathlon dat ik nationaal wel bij de top zit, maar internationaal niet. Dat laatste ga ik ook niet bereiken. Wat wordt dan nog mijn doel?” Het was anders geweest als ze van de sport had kunnen leven; dan zou ze haar plannen voor een PhD nog wel een paar jaar uitstellen. Maar dat is niet het geval. En dus gaat nu de knop om: minder trainen om, zoals ze zelf zegt, te doen waar ze zin in heeft en niet steeds te moeten.

Onzeker

Wil ze wel in Maastricht blijven voor haar PhD? Het liefst niet. Haar zus en moeder hebben Maastricht inmiddels ook verlaten. Witteveen wil dichter bij hen gaan wonen. De universiteit in Maastricht heeft ze na zes jaar ook wel gezien. “Ik wil kijken hoe het er bij een andere universiteit aan toe gaat.” Sinds een jaar woont ze samen met haar vriend, die ze leerde kennen als collega in de supermarkt. Hij komt uit Maastricht, maar is, volgens Witteveen, geen ‘echte Maastrichtenaar’: hij is wel bereid om te verhuizen naar een ander deel van het land. Ze is sowieso niet iemand die zich laat tegenhouden. En na het promotietraject een postdocpositie? Witteveen: “Nee dat is te onzeker, steeds maar subsidies moeten aanvragen om je onderzoek te financieren. En daar komt nog bij dat je de helft van de tijd onderwijs moet geven. Ik wil gewoon onderzoeker zijn. En dat kan in de farmaceutische industrie.” Met haar eigen carrièrepunten zit het wel snor, maar is er vertrouwen in de toekomst in een wereld als deze, met klimaatverandering, oorlog en natuurrampen? Ja, voor zichzelf nog wel. Het nieuws houdt Witteveen niet echt bij. “Daar zou ik alleen maar erg treurig van worden.” Binnen haar vak hoopt ze bij te dragen aan een betere wereld. Door bijvoorbeeld via onderzoek naar therapie uiteindelijk patiënten te helpen. Maar bij een wegblokkade door klimaatactivisten op de A12 zul je haar niet vinden. “Ik denk alleen maar: wat een gekke mensen allemaal.”

In deze tweewekelijkse serie worden studenten geïnterviewd over hun toekomstplannen; hun verwachtingen, dilemma's en angsten. In hoeverre speelt hun verleden een rol, en wat te denken van de grote maatschappelijke problemen, denk aan klimaatverandering, oorlog in Europa maar ook elders, politieke instabiliteit, groeiende armoede, enzovoort.

Bijeenkomst FASoS-medewerkers over internationalisering

“Geen zorgen: we zijn en blijven een internationale faculteit”

Het deze zomer door onderwijsminister Dijkgraaf gepresenteerde wetsvoorstel kan voor FASoS ingrijpende gevolgen hebben. Momenteel zijn alle opleidingen volledig in het Engels en komt meer dan driekwart van de studenten uit het buitenland. Het wetsvoorstel stelt onder meer strengere eisen aan de onderwijstaal. Bacheloropleidingen moeten in principe voor tweederde Nederlandstalig worden, tenzij de minister toestemming geeft om ‘anderstalig’ te zijn. Daarnaast moeten buitenlandse studenten verplicht enige kennis van de Nederlandse taal opdoen.

Het zorgde de afgelopen tijd voor “levendige discussies” op onder meer het medewerkersintranet van FASoS, aldus decaan Christine Neuhold aan het begin van de bijeenkomst. “Zowel onder staf als studenten klinken er veel zorgen. Maar ik verzeker jullie: iedereen is welkom hier, jullie banen zijn veilig. We zijn en blijven een internationale faculteit, we denken er op dit moment niet aan om ons onderwijs aan te passen.”

Maar er gaan toch juist dingen veranderen? Daarover bestaat nog veel onduidelijkheid, benadrukte bestuurslid Patrick Bijsmans. “We weten nog niet wat er met het wetsvoorstel gaat gebeuren. Bovendien: binnen het huidige voorstel zijn er veel uitzonderingen mogelijk voor het voortbestaan van ‘anderstalige’ bachelors.” Maar wat als dat laatste niet gebeurt en de opleidingen toch grotendeels Nederlandstalig moeten worden? Daarop werd niet ingegaan.

Meertaligheid

Via hun smartphone mochten aanwezigen hun mening geven over bepaalde stellingen. Is internationalisering mogelijk zonder verengelsing? Van de ongeveer zestig medewerkers die stemden (het merendeel van de aanwezigen), was tweederde het daar (zeer) mee oneens. Daarentegen vond zo’n 80 procent dat enige kennis van het Nederlands vereist is om te kunnen functioneren bij FASoS. De stelling dat er meer Nederlandstalig onderwijs moet komen in de bachelors kreeg de handen niet op elkaar: meer dan een derde was het (zeer) oneens, zo’n 40 procent bleef neutraal. “Veel studenten komen juist naar Maastricht omdat ze graag in het Engels in plaats van het Nederlands studeren”, aldus een medewerker.

De ingang van FASoS aan de Grote Gracht Foto: Joey Roberts

Is mijn baan veilig? Ben ik als buitenlander straks nog steeds welkom? Dankzij het wetsvoorstel internationalisering zijn het veelgehoorde zorgen aan de faculteit Arts and Social Sciences (FASoS), aldus het faculteitsbestuur. Afgelopen vrijdag was er een bijeenkomst voor medewerkers over de toekomst van de zelfbenoemde ‘meest internationale faculteit’ van de Universiteit Maastricht.

Wel was een overgrote meerderheid (zo’n 80 procent) voorstander van meer ruimte voor meertaligheid binnen het onderwijs. Dat wil zeggen: ook Duitse of Franse literatuur, of onderzoek – indien relevant voor het onderwerp – publiceren in het Nederlands, Hongaars of Spaans. Dat moet dan wel een keuze zijn, geen verplichting, klonk het uit de zaal.

Burnout

Maar, klonk het: levert dit niet meer bureaucratie op, en wordt het zo niet lastiger om opdrachten na te kijken? “De werkdruk is nu al een groot probleem, hoe zorgen we ervoor dat die niet verder groeit en er meer burnouts komen?”

Een discussie over een grotere rol van de Nederlandse taal, de insteek van het wetsvoorstel, bleef grotendeels uit. Wel mopperde een medewerker over het feit dat een aantal stellingen vandaag in het Nederlands waren. “In het begin werd gesteld dat iedereen zich hier welkom moest voelen, maar ik spreek geen Nederlands, dit voelt niet inclusief.”

Farce

Filosoof René Gabriëls, die zich in opiniestukken in landelijke media en een publieke reactie op Dijkgraafs wetsvoorstel een fervent tegenstander toonde van de

“doorgeschoten verengelsing” van het hoger onderwijs, hield zich afzijdig tijdens de bijeenkomst. “Ik vond het een farce”, laat hij na afloop telefonisch weten. “Van een academische discussie was geen sprake. Daarvoor moet je verschillende stemmen horen, ook van buiten de faculteit, zoals een bestuurder van het college van bestuur en een politicus. En ook van wetenschappers met expertise op deze onderwerpen, die nota bene binnen de faculteit aanwezig zijn.”

In plaats daarvan was dit alleen een poging van het bestuur om medewerkers gerust te stellen, meent Gabriëls. “Terwijl ze juist moeten benoemen wat de pijnpunten zijn. Bijvoorbeeld dat er een pervers systeem bestaat waarin we als faculteit financieel afhankelijk zijn van buitenlandse studenten. En welke scenario’s zijn er als de bachelors echt deels Nederlandstalig moeten worden? Daarop heeft het bestuur geen visie, men mikt alleen op een uitzonderingspositie. Daarnaast sprak niemand over de verantwoordelijkheid die we als wetenschap dragen voor de Nederlandse samenleving en cultuur.”

Een andere reden voor Gabriëls om zich niet uit te spreken, is het “heersende ‘frame’. Als je kritiek hebt op de doorgeschoten verengelsing word je ten onrechte in de hoek gedrukt van mensen die tegen internationalisering zijn. Dan zou je een nationalist of populist zijn. Dat is zeker niet het geval.”

Begin

Ook een andere uitgesproken tegenstander van verengelsing (die eveneens publiek reageerde op het wetsvoorstel), hoogleraar Lies Wesseling, mengde zich niet in de discussie. Zij sloeg de bijeenkomst zelfs helemaal over. Een open debat verwachtte ze niet, liet ze vooraf per mail aan *Observant* weten. “Het bestuur lijkt het vooral op te vatten als een voorlichtingsbijeenkomst die zij zelf voorzitten. Die voorlichting heb ik niet nodig. Aangezien onze buitenlandse collega’s volgens het instellingsbeleid van 2018 geacht worden om het Nederlands op CI-niveau te beheersen, zouden ook zij in staat moeten zijn om het debat over de instructietaal aan Nederlandse universiteiten zelfstandig te volgen in Nederlandse media, recent aangestelde collega’s uitgezonderd.” Bovendien wijst ook Wesseling op het verwarren van internationalisering met verengelsing. “Dat zijn twee zaken die je uit elkaar moet houden.” Het bestuur ziet de bijeenkomst vooral als een begin van de discussie, klonk het vrijdagmiddag. De komende tijd trekt men langs de verschillende afdelingen om het gesprek over internationalisering verder te voeren.

De invloed
van sociale media
op mentale gezondheid

Wat doe je de hele dag op TikTok?

(Bijna) iedereen
gebruikt het en
iedereen vindt er iets
van: sociale media.

Philippe Verduyn,
universitair hoofd-
docent aan de psy-
chologiefaculteit,
doet al jaren onder-
zoek naar emoties
en de rol van Face-
book, X, Instagram,
et cetera. Hoe voelen
mensen zich nadat
ze hebben rond-
gehangen op deze
platformen?
Gelukkig, vrolijk of
juist onzeker?

Tekst: Wendy Degens
Illustratie: Simone Golob
Foto: archief Philippe Verduyn

Laten we maar meteen met de deur in huis vallen. Het gebruik van sociale media is niet per se héél erg goed of héél erg slecht voor je welzijn. “Maar alles bij elkaar genomen” valt het kwartje iets meer de negatieve kant op, zegt Philippe Verduyn. Honderden studies zijn er gedaan naar de relatie tussen mentale gezondheid en hoeveel tijd mensen spenderen aan scrollen, *posten* en het kijken van filmpjes. “De uitkomsten spreken elkaar vaak tegen, maar een meta-analyse laat een klein negatief effect zien. Dat wordt ook bevestigd door experimentele studies.” Proefpersonen mogen bijvoorbeeld een week lang minder op sociale media zitten, of moeten helemaal aan de detox en afkicken. Wat doet dat met hun gevoelens? “We kijken dan naar de aanwezigheid van *wellbeing* en de afwezigheid van *illbeing*.” Wanneer het gemis van sociale media erg ongemakkelijk voelt, zit er iets verslavends, zegt Verduyn. “Dat is problematisch. Je moet je gebruik onder controle hebben.”

Kattenfilmpjes

Met Verduyn gaan we het lijstje sociale media langs: Facebook (een van de oudste, in Nederland vooral populair bij de oudere generatie), Instagram (een hit onder jonge-

ren), net als TikTok en Snapchat. Dan zijn er natuurlijk nog YouTube en X (Twitter). Ook WhatsApp en Wikipedia horen erbij. Sociale media zijn volgens de onderzoeker, heel algemeen gezegd: platformen waarop *content* (inhoud) kan worden gecreëerd en gedeeld. “De laatste decenia heeft er een enorme revolutie plaatsgevonden in digitaal medieland. In de jaren negentig van de vorige eeuw hadden we weliswaar internet, maar daar was niet veel op te doen, ja, je kon wat lezen. Door de komst van sociale netwerksites is het steeds interactiever geworden. Je maakt een profiel aan dat je vervolgens kunt koppelen aan dat van anderen; het is dus echt bedoeld om te ‘verbinden’. Kon je in het begin alleen een berichtje sturen aan een ‘vriend’, nu is er de mogelijkheid om zelf filmpjes en foto’s te uploaden.” Een ander voorbeeld waar de sociale netwerksites oorspronkelijk niet vaak voor werden gebruikt: het kopen en verkopen van spullen. Denk aan Facebook waarop allerlei ‘prikborden’ actief zijn. Ook de rol van *influencers* is geleidelijk toegenomen, zegt Verduyn. Daarbij zijn de algoritmes veranderd, dat zijn formules waarmee de techbedrijven kunnen ‘berekenen’

wat jij graag wil zien. “De inhoud wordt aangepast aan je eigen gedrag.” Houd je van katten? Dan krijg je waarschijnlijk allemaal kattenfilmpjes voorgeschoteld.

Landschap

Is er alles bij elkaar genomen toch niet zo veel negatiefs aan de hand? “Daar is zeer veel discussie over in de wetenschap. Sommigen zeggen inderdaad: ‘Het effect is zo minimaal, laten we ons geen zorgen maken, ander gedrag is veel problematischer.’ Anderen zeggen: ‘De uitkomst is wél van betekenis, want als we zoveel tijd besteden aan sociale media, wordt dat kleine negatieve effect op den duur groter.’ Daarbij lichten ze bepaalde subgroepen eruit, zoals jonge vrouwen die een negatief zelfbeeld ontwikkelen door alle ‘perfecte plaatjes.’” De derde stroming - waar Verduyn ‘aanhanger’ van is - geeft een gedetailleerder perspectief. “Ik vergelijk het met een landschap van hoge bergen en diepe meren. Als je kijkt naar de gemiddelde hoogte van het landschap, zegt dat helemaal niets over hoe het landschap eruit ziet, over hoe diep die meren eigenlijk zijn. Daarom wil ik dat we specifiek kijken naar ons gedrag op sociale media, wat voor soort gebruiker zijn we? Een actieve of

passieve? En wat voor jou fijn voelt, voelt voor mij misschien niet fijn.”

Consument

‘Actief’ wil volgens Verduyn zeggen “dat je laat zien dat je er bent”, door te *liken*, reacties te plaatsen of zelf te *posten*. Een passieve gebruiker daarentegen is een ‘*scroller*’, een consument. “Aanvankelijk dachten we dat het eerste doorgaans beter is voor je welzijn dan het tweede, omdat een actieve gebruiker de potentie heeft om te verbinden, de connectie te zoeken met een ander.” Toch zitten hier ook weer kanttekeningen aan, gaat hij verder. Ja, iemand die graag berichten post en positieve reacties ontvangt, voelt zich waarschijnlijk gelukkig, maar wat als die persoon online wordt gepest en beledigd en er *hate speech* voorbijkomt? Een ander punt dat de psycholoog aanhaalt, is de zogeheten “wederkerigheid. Stel je voor dat je foto’s *post*, maar geen enkele reactie krijgt, dat is niet bepaald opbeurend. Dus wat telt is een positieve interactie.”

Wat blijft er dan nog over van het uitgangspunt dat een passieve gebruiker zich doorgaans slechter zou voelen omdat die ‘in potentie’ geen verbinding legt met anderen, maar slechts consumeert? Dat blijkt ook niet zo zwart-wit. Voortdurend

naar perfecte plaatjes kijken kan schadelijk zijn, maar je kunt ook heel blij worden van het kijken naar 'hartverwarmende' of grappige filmpjes, beaamt Verduyn.

Mobieltjesverbod

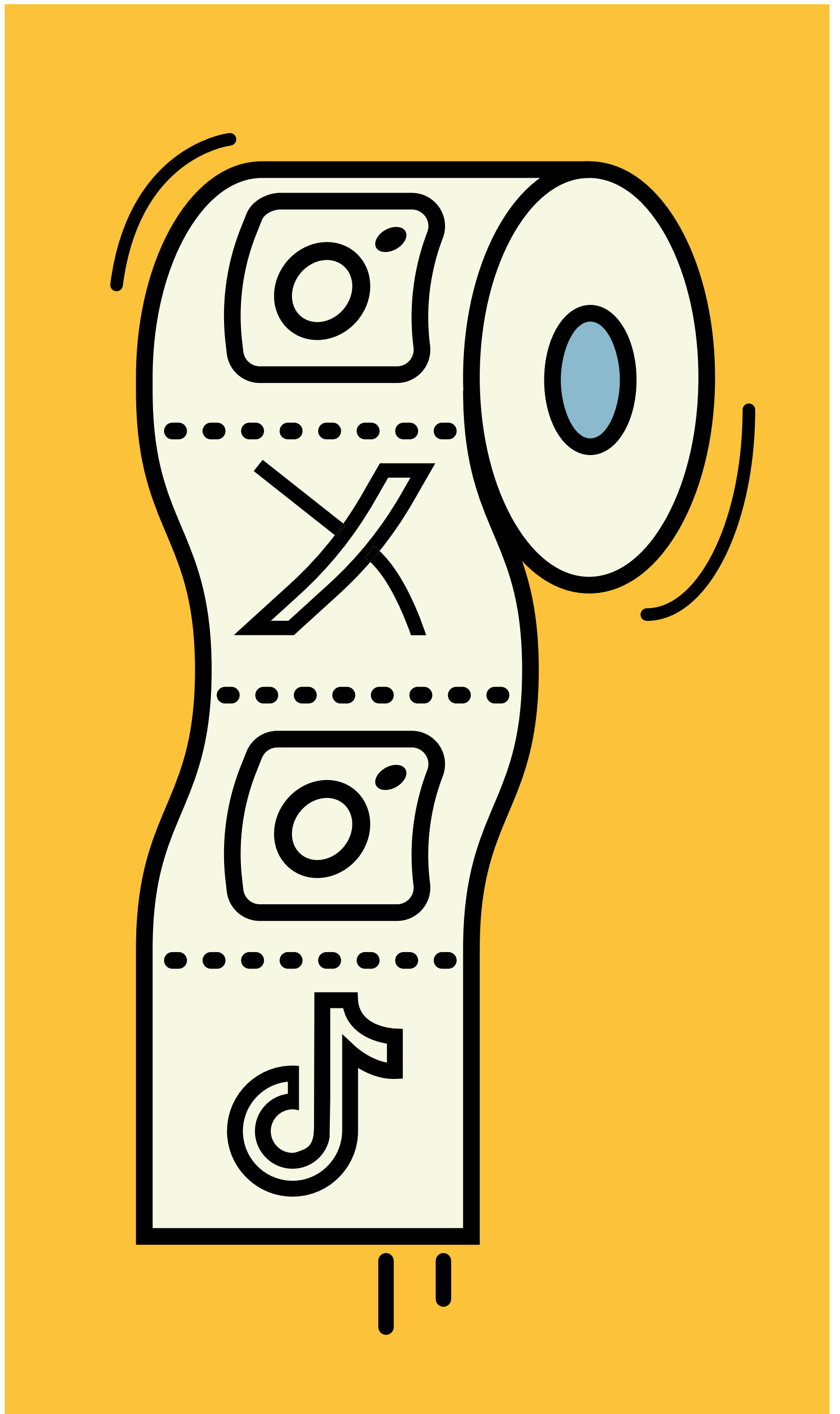
Laten we inzoomen op een speciale groep: de jongeren. Zij zijn opgegroeid in een digitaal tijdperk met veel sociale media. Gemiddeld hebben ze zes accounts, zegt Verduyn. De scheiding tussen de online en offline wereld is voor hen "altijd vaag, alles loopt door elkaar". Vindt hij het mobieltjesverbod dat in januari ingaat op middelbare scholen in Nederland een goed plan? "Ik weet uit eigen ervaring dat sociale media enorm kunnen afleiden maar ook bijvoorbeeld e-mail. Als ik geconcentreerd moet werken, zet ik de mail vaak uit en leg ik mijn telefoon opzij. Dus ja, ik snap dat zo'n verbod tot meer concentratie in de klas kan leiden", maar, waarschuwt hij, "we moeten niet doen alsof sociale media niet bestaan, dat er opeens twee werelden zijn: een zonder (tijdens school) en een mét (na het laatste lesuur). Volgens mij is het vooral belangrijk om jongeren te leren hoe ze ermee moeten omgaan, laat het gespreksstof zijn in klassen."

Trucs

De Volkskrant wijdde vorige week een artikel over een wetsvoorstel van een GroenLinks-Europarlementariër over het verslavende ontwerp van apps. Daarin werd ingegaan op "de trucs van techbedrijven", zoals notificaties die laten zien hoeveel ongelezen berichten er nog zijn, algoritmes die bepalen wat je te zien krijgt, het automatisch starten van filmpjes (*De Volkskrant* heeft het over een "eindeloze wc-rol" aan berichten). "Europa probeert deze problematiek aan te pakken door nieuwe wetgeving zoals de *digital services act*, maar het is nog de vraag hoe het uit gaat pakken. De gebruiker zou door deze ingreep bijvoorbeeld meer controle krijgen door zelf het algoritme in of uit te schakelen, maar wie zit te wachten op een stroom berichten die jou eigenlijk niet interesseert? Natuurlijk is verslaving een belangrijk aandachtspunt, maar ik denk niet dat mensen eigenhandig die knop zullen uitzetten. Dus wat is het effect?"

Normen

Wat vervolgonderzoek betreft, wil Verduyn "subtypes binnen passieve en actieve gebruikers" ontrafelen en kijken naar de meest kwetsbare groepen en bepaalde onderwerpen, zoals zelfbeeld en *body positivity*. Ook normen – hoe je je gedraagt op een sociaal medium – boeien hem, want hoe ontstaan die? Verduyn: "Wij, de gebruikers, creëren een bepaald 'ecosysteem'. Wanneer is het de verantwoordelijkheid van het platform, en wanneer van het individu dat een anoniem account aanmaakt op X en zich agressief uitlaat? Ik denk dat het een combinatie is. Was je vroeger boos, dan liep je leeg bij een vriend of ouder. Nu gooi je er een boze tweet uit in de *heat of the moment*. De halve wereld kan het lezen."

recensie

UM-docent Frank Nellen publiceert tweede roman

Een broodnodig verhaal over een verdwenen tijd

Foto: Melanie Marsman

In *De onzichtbaren* wekt belastingjurist Frank Nellen de verdwenen tijd van de Sovjet-Unie tot leven. Hij overtuigt met deze roman waarin de kleine én grote verhalen van de geschiedenis een plaats krijgen.

“Als dit debuut wordt neergesabeld, stop ik meteen”, zei Frank Nellen in 2019 tegen *Observant* na het verschijnen van *Land van dadels en prinses*. Die roman werd niet afgefakkeld en hij stopte niet – gelukkig niet, mogen we zeggen nu we zijn tweede, *De onzichtbaren*, in handen hebben. Terwijl die eersteling voorzichtig positief ontvangen werd, zijn de recensies nu lovend. En, *spoiler alert*, dat is terecht. Nellen, in het dagelijks leven docent belastingrecht aan de UM en fiscalist bij Baker Tilly, bewijst zich als een rasverteller. Hij schotelt ons het verhaal voor van Dani, die opgroeit in een Oekraïens dorp in de Sovjet-Unie eind jaren zestig, begin jaren zeventig. De dingen gaan er zoals ze gaan, gewoon, zo lijkt het, omdat ze zo gaan. Dat

wil zeggen, totdat er een nieuwe jongen in het dorp neerstrijkt. Pavel is anders, hij valt op, en niet eens zozeer omdat hij maar één oog heeft. Nee, Pavel valt op omdat hij boeken leest, zich openlijk verzet tegen de tirannieke leraar van de dorpschool en zijn kameraden verhalen vertelt. Zo jong als hij is, bezit hij “het vermogen om je met een handvol woorden te verplaatsen naar andere tijden en werelden. Zijn stem bliest leven in de personen die je daar

ontmoette. Hij trok hun ziel uit de vergetelheid en liet je in hun ogen kijken. Je bevond je werkelijk in een kolenmijn, of op een sneeuwvlakte vol kadavers en ondergesneeuwde kanonnen – in elk geval niet in de klauwen van ons alledaagse bestaan”.

Want terwijl Pavel al snel naar kostschool en universiteit mag, zijn de dorpsjongens veroordeeld tot precies dat: een alledaags, grijs bestaan vol afstompelijk werk in een verval-

len lampenfabriek. Nellen maakt de grauwe geestdodendheid van het gewone leven onder Sovjetbewind invoelbaar, net als de vertwijfelde pogingen van Dani en zijn vrienden om aan die zinloosheid te ontkomen door drank, affaires en cynisme; wegen die uiteindelijk alle even goedkoop en nutteloos blijken.

Maar de roman draait om méér dan de kleine verhalen van onzichtbaren. In de levens van arbeider Dani en intellectueel Pavel schemert steeds ook het grotere verhaal door van het reëel bestaande communisme, dat zijn betoverende uitwerking op de mensen verliest, ontrafelt en ten slotte verkrumelt. Dit wordt tastbaar in de scène waarin Pavel een buste van Lenin op een bibliotheekvloer uiteen laat spatten: “Hij bleek van gips te zijn – niet van marmer of albast, en ook niet van beton, die oerbouwfstof van het socialisme. Dat was het dan: de onaantastbaarheid van de vader van de Unie was teruggebracht tot een fabel, een leugen uit andere tijden – iets wat werd benadrukt door het goedkope materiaal waaruit hij was gegoten.”

De onzichtbaren is inderdaad, zoals elders in de media is opgemerkt, zwanger van de actualiteit – Vladimir Poetins nostalgische hang naar de tijd van een groot Sovjetrijk inclusief Oekraïne is welbekend. Maar misschien is het boek vooral ook zwanger van een verleden, dat deze hervertelling ook zonder Poetin meer dan verdient. Dat het blijkbaar nodig is om in de namen- en begrippenlijst uit te leggen wie Jozef Stalin ook alweer was, is wat dat betreft veelzeggend. Zo is Frank Nellen's jongste roman goed getimed en tijdloos tegelijk. Wie zich dit verhaal laat vertellen, krijgt daar geen spijt van.

Peter Doorackers

Frank Nellen, *De onzichtbaren*.
Uitgeverij Hollands Diep, 254 pagina's,
ISBN 978 90 4886 060 9, € 22,99

colofon

Redactie Riki Janssen (hoofdredacteur), Wendy Degens, Peter Doorackers, Cleo Freriks, Marion Janssens (redactie-assistent), Lotte van de Loo, Maurice Timmermans, Dennis Vaendel, Simon Wirtz **Telefoon** 043 3885390 **E-mail** observant@maastrichtuniversity.nl **Website** www.observantonline.nl **Aan dit nummer werkten mee** Therese Grohnert, Lies Wesseling **Ontwerp en illustraties**

Simone Golob **Vertalingen** o.a. B. Wall & P. Nekeman, Maud Boveland **Druk** Janssen/Pers Gennep **Abonnementen** Observant wordt gratis verspreid op de universiteit en diverse locaties in Maastricht, belangstellenden kunnen de krant thuisgestuurd krijgen voor € 45 per academisch jaar **Paartjes /advertenties** Zie alle info onder het kopje 'service' op onze site.

Paartjes

Lever uw paartjes-advertentie digitaal in, zie www.observantonline.nl Vóór dinsdag 16.00 uur ingeleverde Paartjes verschijnen de donderdag daarop in de krant. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de Paartjes en behoudt zich het recht voor om zonder opgaaf van reden Paartjes te weigeren.

DE MEDEDELINGEN VAN DE UNIVERSITEIT, FACULTEITEN, SERVICECENTRA EN STUDENTENORGANISATIES ZIJN TE VINDEN OP WWW.OBSERVANTONLINE.NL